Analyysi palveluverkkokyselyn yhteenvedosta

Palveluverkkokysely sisältää 351 vastaajan kyselyaineiston. Väittämien vastaajamäärät vaihtelevat 234:n ja 337:n välillä, avoimeen riskikysymykseen vastasi 179 ja tärkeintä tavoitetta koskevaan kysymykseen 140 henkilöä. Tuloksia tulkittaessa on siis huomioitava, etteivät kaikki vastaajat arvioineet kaikkia väittämiä.

Tiivistetty päätulkinta

Kyselyn selkein viesti ei ole yksittäisen nykyisen palveluverkkoratkaisun kannatus, vaan vaatimus siitä, että lasten koulupolun tulee olla **ennakoitava, yhtenäinen ja arjessa toimiva**. Samalla vastauksissa suhtaudutaan varauksellisesti keskittämiseen, oppilaiden siirtelyyn, suurten yksiköiden kasvuun sekä sellaisiin tehostamistoimiin, joiden käytännön vaikutuksia lasten arkeen ei ole vielä osoitettu.

Tulokset muodostavat kolme tasoa:

1. **Laaja tavoitteellinen yhteisymmärrys:** yhtenäinen koulupolku.
2. **Kohtalainen tai melko vahva hyväksyntä:** Vesikansan yhteistyön jatkaminen, lukiokoulutuksen tarjoaminen lähikunnissa, joukkoliikenteen hyödyntäminen ja tilojen yhdistäminen.
3. **Selvä varauksellisuus tai jakautuneisuus:** yksi oppilaaksiottoalue, nykyinen 5.–6.-luokkalaisten sijoittumismalli, alkuluokkatoiminnan tehostaminen sekä Heinsuon nykyinen rakenne.

1. Väittämien tulokset vahvimmasta heikoimpaan

Linjaus	Vastaajia	Keskiarvo	Mediaani	Hajonta	Tulkinta
Oppilaille taataan yhtenäinen ja ehyt koulupolku	337	**8,8**	**10**	2,2	Kyselyn selvästi vahvin tavoite
Vesikansan oppilaiden yläkouluyhteistyötä jatketaan	280	**8,4**	9	2,0	Laaja ja suhteellisen yhtenäinen hyväksyntä
Lukiokoulutusta tarjotaan lähikunnissa	307	**8,2**	9	2,5	Vahva hyväksyntä, vaikka avoimissa vastauksissa esitetään myös oman lukion palauttamista

Linjaus	Vastaajia	Keskiarvo	Mediaani	Hajonta	Tulkinta
Koululaiskuljetuksissa hyödynnetään ensisijaisesti avointa joukkoliikennettä	291	**7,5**	9	3,1	Periaate hyväksytään, mutta toteutukseen liittyy merkittäviä ehtoja
Päiväkotien investointitarpeita poistetaan siirtämällä toimintoja koulujen yhteyteen	291	**6,7**	8	3,3	Varovaisen myönteinen yleistasolla, mutta yksikkökohtaiset huolet ovat merkittäviä
Lasten ja nuorten vapaa-aikapalveluja jatketaan nykymallilla	321	**6,7**	7	2,4	Melko myönteinen ja suhteellisen vakaa arvio
Leasing-koulujen lunastamiseen valmistaudutaan	234	**6,6**	7	2,9	Kohtalainen hyväksyntä, mutta pienin vastaajamäärä
Herralan varhaiskasvatusyksikkö ja koulu säilytetään	323	**5,0**	5	**4,6**	Vastaajakunta jakautuu erittäin voimakkaasti
Oppimisen tuen järjestämistä tehostetaan	325	**4,9**	5	4,2	Ilmaus jakaa vastaajia ja jää tulkinnallisesti epäselväksi
Heinsuon koulu jatkaa 5.–9.-luokkien kouluna	313	**4,6**	5	**4,7**	Kyselyn jakavin rakenteellinen kysymys
Alkuluokkatoimintaa jatketaan resursseja tehostamalla	300	**3,9**	2	4,2	Enemmän epäilyä kuin hyväksyntää
Koulurinteen varhaiskasvatusyksikkö lakkautetaan	279	**3,4**	1	4,0	Esitys saa heikon arvion

Linjaus	Vastaajia	Keskiarvo	Mediaani	Hajonta	Tulkinta
5.–6.-luokkalaisten sijoittuminen jatkuu nykymallilla	281	**3,1**	0	4,0	Nykyiseen malliin kohdistuu selvää tyytymättömyyttä
Oppilaaksiottoalueita on jatkossa yksi	262	**2,4**	**0**	3,7	Väittämistä heikoimman arvion saanut

Luvut perustuvat kyselyraportissa esitettyihin väittämäkohtaisiin vastaajamääriin ja tunnuslukuihin.

Keskeinen havainto

Yhtenäinen koulupolku saa erittäin vahvan arvon, mutta siihen ehdotetut tai sen kanssa samaan kokonaisuuteen liittyvät rakenteelliset ratkaisut eivät saa vastaavaa hyväksyntää.

Erityisen selvä ristiriita syntyy näiden välille:

- yhtenäinen ja ehyt koulupolku: keskiarvo 8,8
- yksi oppilaaksiottoalue: 2,4
- 5.–6.-luokkalaisten nykyisen sijoittumismallin jatkaminen: 3,1
- Heinsuon jatkaminen 5.–9.-luokkien kouluna: 4,6.

Tämä kertoo, että vastaajat hyväksyvät tavoitteen mutta eivät pidä esitettyä toteutustapaa automaattisesti keinona saavuttaa sitä. Monille yhtenäinen koulupolku tarkoittaa ennen kaikkea sitä, että perhe tietää ennakolta lapsen tulevat koulut, sisarusten polut ovat mahdollisimman samankaltaisia eikä lasta siirretä ennakoimattomasti koulusta toiseen. Avoimissa vastauksissa ei myöskään ole yhteistä näkemystä siitä, edellyttääkö ehyt koulupolku fyysisesti samaa 0.–9.-luokkien yksikköä vai voiko se muodostua ennakoidusta siirtymästä kahden koulun välillä.

2. Mitkä asiat jakavat vastaajia?

Keskihajonta on suurin seuraavissa kysymyksissä:

- Heinsuon jatkaminen 5.–9.-luokkien kouluna: **4,7**
- Herralan koulun ja varhaiskasvatusyksikön säilyttäminen: **4,6**
- oppimisen tuen järjestämisen tehostaminen: **4,2**
- alkuluokkatoiminnan jatkaminen resursseja tehostamalla: **4,2**

- 5.–6.-luokkalaisten nykymallin jatkaminen: **4,0**
- Koulurinteen lakkauttaminen: **4,0**.

Suuri hajonta merkitsee tässä, ettei keskiarvo yksin kuvaa aineistoa riittävästi. Esimerkiksi Herralan tulos 5,0 ei tarkoita neutraalia yhteisnäkemystä, vaan aineiston voimakasta jakautumista. Sama koskee Heinsuon rakennetta. Näissä kysymyksissä päätöksenteon kannalta olennaista olisi tarkastella vastausten jakaumaa, erityisesti ääriarvojen 0 ja 10 osuuksia, joita yhteenveto ei ilmoita.

3. Avoimista vastauksista nousevat pääteemat

A. Koulupolun ennakoitavuus ja tarpeettomien siirtymien vähentäminen

Toistuvin koulurakennetta koskeva huoli liittyy 5.–6.-luokkalaisten sijoittamiseen, koulunvaihdoksiin, luokkien hajottamiseen sekä saman perheen lasten mahdollisesti erilaisiin koulupolkuihin. Vastaajat eivät aina tarjoa samaa ratkaisua, mutta ongelman määrittely on varsin yhtenäinen: koulupolun pitäisi olla tiedossa mahdollisimman varhain ja muutoksia tulisi tehdä vain perustellusti.

Johtopäätös: palveluverkkopäätöksessä tulisi huomioida:

- missä vaiheessa koulu mahdollisesti vaihtuu
- millä perusteilla oppilas sijoitetaan
- miten sisarusten tilanne huomioidaan
- miten luokkayhteisöjen jatkuvuutta suojataan
- milloin perhe saa tiedon tulevasta koulusta.

B. Suurten yksiköiden toimivuus

Avoimissa vastauksissa suurten koulujen ongelmiksi kuvataan erityisesti tilanahtautta, melua, kiireisiä ruokailuja, piha-alueiden riittämättömyyttä, vähäisiä ulkovälitunteja, oppilaiden jäämistä tuntemattomiksi sekä tuen järjestämisen vaikeuksia. Nämä ovat vastaajien kokemuksia ja huolia, eivät kyselyn avulla varmennettuja tilastollisia tosiasioita.

Huoli kohdistuu erityisesti Salpakankaan kouluun, mutta myös Heinsuon soveltuvuudesta pienemmille oppilaille esitetään keskenään vastakkaisia näkemyksiä. Osa kannattaa Heinsuon muuttamista yhtenäiskouluksi Salpakankaan kuormituksen vähentämiseksi, kun taas osa katsoo, etteivät rakennus, piha tai toimintaympäristö sovellu pienille oppilaille.

C. Kyläkoulut, lähipalvelut ja alueiden elinvoima

Avoimissa vastauksissa kyläkoulut nähdään opetustilan lisäksi:

- kylän kokoontumis- ja harrastuspaikkoina

- alueellisen yhteisöllisyyden ylläpitäjinä
- lapsiperheiden veto- ja pitovoimatekijöinä
- arkiliikunnan mahdollistajina
- kunnan tasapainoisen aluekehityksen osana.

Herrala korostuu vastauksissa, mutta sama argumentti ulottuu Pyhäniemeen, Nostavaan, Kalliolaan, Hämeenkoskelle ja laajemmin sivukylien palveluihin. Toisaalta aineistossa on myös vastauksia, joissa pienten yksiköiden ylläpitämistä pidetään epätaloudellisena ja palvelujen keskittämistä tarkoituksenmukaisena.

Johtopäätös: palveluverkkoratkaisu näyttäytyy vastaajille yhtä paljon elinvoima- ja aluekehityspäätöksenä kuin sivistyspalvelujen päätöksenä. Talousvaikutusten rinnalla tulisi tunnistaa vaikutukset kylien muuhun käyttöön, harrastustoimintaan, kaavoitukseen, muuttoliikkeeseen ja kiinteistöjen jatkokäyttöön.

D. Koulukuljetukset ja joukkoliikenne

Joukkoliikenteen ensisijainen hyödyntäminen saa verrattain korkean keskiarvon 7,5 ja mediaanin 9. Avoimet vastaukset kuitenkin asettavat hyväksynnälle ehtoja: matka- ja odotusajat eivät saa muodostua kohtuuttomiksi, nuorimpien oppilaiden turvallisuus on varmistettava ja kuljetusten pitäisi mahdollistaa osallistuminen koulun jälkeiseen kerho- ja harrastustoimintaan.

Tulkinta: vastaajat eivät laajasti torju joukkoliikennettä periaatteena. Huoli kohdistuu sen soveltamiseen yksittäisen lapsen, iän, reitin ja koulupäivän kokonaiskeston näkökulmasta.

E. Varhaiskasvatuksen siirtäminen koulujen yhteyteen

Yleisluonteinen väittämä saa keskiarvon 6,7 ja mediaanin 8, joten tilojen yhdistämiselle on periaatteellista hyväksyntää. Samalla Koulurinteen lakkauttamista koskevan väittämän keskiarvo on vain 3,4 ja mediaani 1. Avoimissa vastauksissa esitetään lisäksi runsaasti yksikkökohtaisia huolia Pyhäniemen ja Kalliolan tilojen soveltuvuudesta.

Tämä on tärkeä ero: **vastaajat voivat hyväksyä tilojen yhteiskäytön yleisenä periaatteena mutta vastustaa yksittäistä toteutustapaa.**

Vastaajien nostamat yleisimmät teemat ovat:

- alle 3-vuotiaiden paikkojen todellinen riittävyys
- lepo-, wc-, ruokailu- ja eteistilat
- aidatut ja ikätasolle sopivat piha-alueet
- saattoliikenne ja pysäköinti
- muutostöiden kustannukset

- kouluoppilaiden tuleva tilantarve
- henkilöstön osallistuminen tilasuunnitteluun.

F. Oppimisen tuki ja “tehostamisen” kieli

Oppimisen tuen järjestämistä koskevan väittämän keskiarvo on 4,9, mediaani 5 ja hajonta 4,2. Tulos osoittaa vahvaa jakautumista. Avoimissa vastauksissa osa vastaajista painottaa riittävää, oikea-aikaista ja lähellä järjestettävää tukea. Osa puolestaan tulkitsee sanan *tehostaminen* säästöksi, vastuiden hajauttamiseksi tai tuen keskittämiseksi.

Johtopäätös: väittämän tulos ei osoita tuen vastustamista. Se voi kertoa siitä, ettei vastaajille ole ollut selvää, mitä “tehostaminen” käytännössä tarkoittaa.

Yhteenveto

Asukaskyselyn perusteella palveluverkon tärkeimmäksi tavoitteeksi nousee lasten yhtenäinen, ennakoitava ja mahdollisimman pysyvä koulupolku. Tavoite saa kyselyn selvästi korkeimman arvion. Sen sijaan yksi oppilaaksiottoalue, 5.–6.-luokkalaisten nykyisen sijoittumismallin jatkaminen sekä osa yksikkörakennetta koskevista ratkaisuista saavat selvästi heikompia ja osin voimakkaasti jakautuneita arvioita. Tämä osoittaa, että vastaajat kannattavat tavoitetta, mutta eivät yksiselitteisesti esitettyjä toteutustapoja.

Avoimissa vastauksissa korostuvat koulupolun ennakoitavuus, lähikoulujen ja kylien elinvoima, lasten koulumatkojen kohtuullisuus, suurten yksiköiden toimivuus, varhaiskasvatustilojen soveltuvuus sekä oppimisen edellytyksiä tukevien järjestelyjen ja oppilaskohtaisten tukitoimien saatavuus. Joukkoliikenteen ja tilojen yhteiskäytön periaatteisiin suhtaudutaan melko myönteisesti, mutta niiden toteuttamiselle asetetaan lasten ikään, turvallisuuteen, matka-aikoihin ja tilojen toimivuuteen liittyviä ehtoja.

PALVELULINJAUSTEN ARVIOINNIN TULOKSET

ASTEIKOLLA 0-10 (0 = eri mieltä, 10 = samaa mieltä)

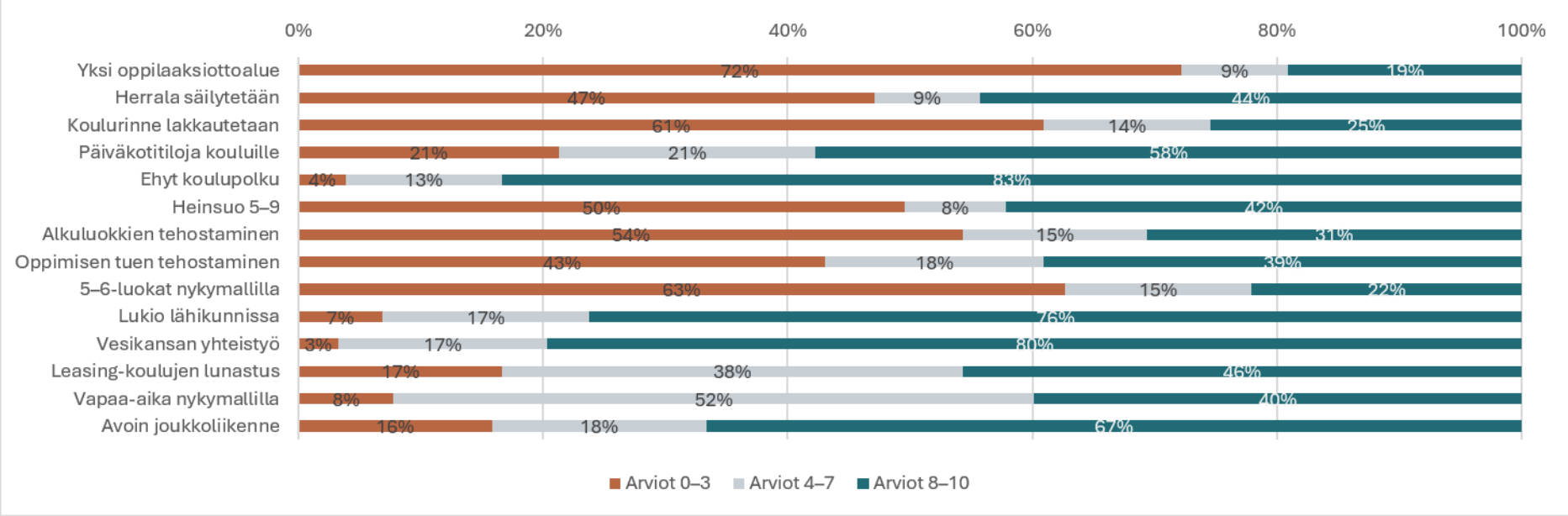

AVOVASTAUSTEN TEEMAT

Teema mainittu	Havainto / tulkinta	Luokittelun rajaus
Lähipalvelut ja kylien elinvoima	Kyläkoulujen säilyttämistä perustellaan arjen ja kylien elinvoimalla. Mukana on myös lakkauttamista puoltavia näkemyksiä.	Lähikoulut, kyläpalvelut, asukasvetovoima ja kyläyhteisöt; myös keskittämistä puoltava puhe näistä.
Koulupolku, oppilaaksiotto ja yhdenvertaisuus	Yhteinen tavoite ei tarkoita yhtä yhteistä rakennemallia: 0–9-yhtenäiskoulu, 5–9-malli ja 1–6-lähikoulut esiintyvät vaihtoehtoina.	Koulu- ja luokkasiirrot, vuosiluokkarakenne, sisarukset, oppilaaksiotto sekä tasapuolinen kohtelu.
Kuljetukset ja matka-ajat	Joukkoliikenteen käyttöä arvioidaan erityisesti iän, matkan keston, valvonnan ja harrastuksista kotiinpääsyn kautta.	Koulumatkat, odotusajat, kuljetusten turvallisuus ja kulkuyhteydet; ei pelkkä koulun läheisyys.
Oppimisympäristö ja yksikkökoko	Suuret yksiköt ja arjen tilankäyttö herättävät huolta. Myös suurten yksiköiden toimivuutta ehdollisesti puolustetaan.	Yksikkö- ja ryhmäkoko, tilojen ahtaus, melu, turvallisuus, ruokailu ja oppimisrauha.
Opetuksen laatu, tuki ja henkilöstö	Tehostamisen sisältö on täsmennettävä: huoli koskee sekä tuen saatavuutta että opetuksen vastuuta ja pysyvyyttä.	Oppimisen tuki, opetuksen toteutus, henkilöstöresurssit ja alkuluokkien pedagoginen järjestäminen.
Varhaiskasvatuksen tilat ja järjestelyt	Tilojen yhdistämisen hyödyt ja käytännön soveltuvuus on arvioitava yksikkökohtaisesti; näkemykset eivät ole yksisuuntaisia.	Päiväkotien siirrot, säilyminen, lakkauttaminen ja pienten lasten tilat tai palveluresurssit.
Harrastukset, liikkuminen ja vapaa-aika	Palveluverkon vaikutukset ulottuvat koulupäivän ulkopuolelle. Kuljetusten ja toiminnan yhteensovitus on konkreettinen tarkistuskohde.	Koulumatka- ja välituntiliikunta, harrastukset, tilojen iltakäyttö ja loma-ajan palvelut.
Talous, investoinnit ja vaikutusten tietopohja	Vastauksissa sekä hyväksytään sopeuttamistarve että kyseenalaistetaan säästölaskelmia. Euroväitteet eivät ole tämän analyysin varmentamia.	Säästöt, kustannukset, investoinnit, verotulot sekä laskelmien ja vaikutusselvitysten riittävyys.
Kuuleminen, luottamus ja valmistelu	Avoimuus ja vaikutusten perusteleminen ovat päätöksen hyväksyttävyyden kysymyksiä. Kyselyn sanamuotoja myös arvostellaan.	Kuuleminen, kyselyn ymmärrettävyys, päätöksenteon luottamus, vastuut ja koettu lainmukaisuus.
Seudullinen yhteistyö ja lukio	Yhteistyön jatkaminen, vaihtoehtoiset yhteistyökunnat ja oman lukion perustaminen ovat erillisiä näkemyksiä.	Yläkouluyhteistyö lähikuntien kanssa, vaihtoehtoiset suunnat ja lukiokoulutuksen sijainti.
Lapsi- ja perhelähtöisyys	Lapsen etua vaaditaan päätösten lähtökohdaksi, mutta siitä ei seuraa aineistossa yhtä yksiselitteistä palveluverkkomallia.	Nimenomaisesti ilmaistu yleinen lapsen etu tai lasten/perheiden hyvinvoinnin ensisijaisuus; ei automaattisesti joka vastauksessa.
Muu / ei yksilöityä teemaa	Erillinen luokka pitää myös niukasti yksilöidyt vastaukset näkyvissä.	Yleinen uudistamistoive, ei tunnistettua huolta tai tavoitetta taikka yksilöimätön yleisarvio. Pelkät viivat eivät kuulu tähänkään.

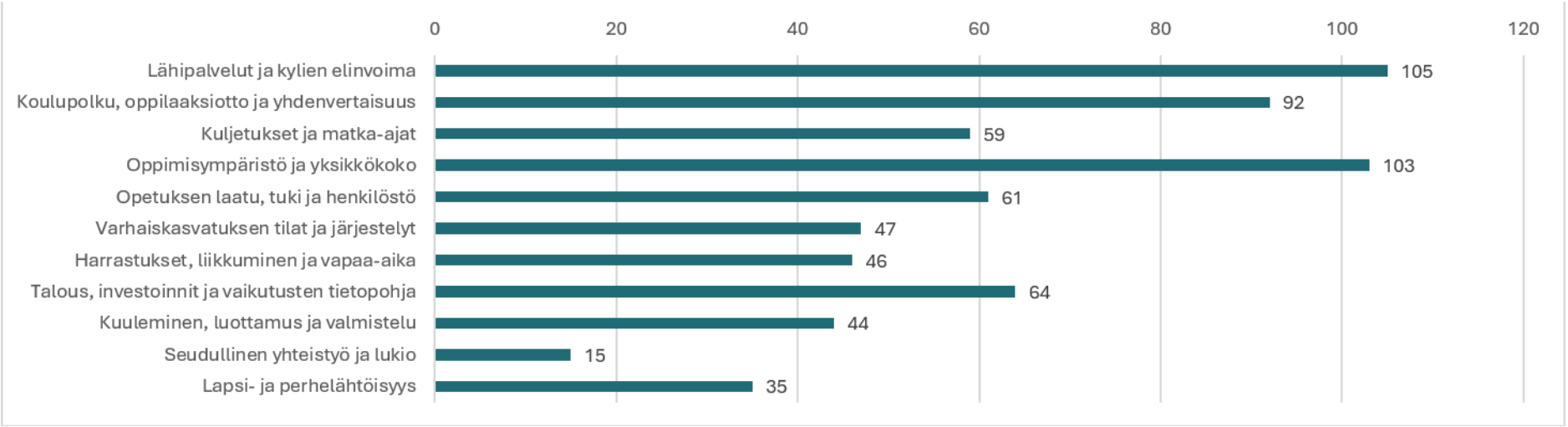

Aineiston analyysissä on hyödynnetty tekoälyä.